

Geachte voorzitter en leden van de Commissie Koninkrijksrelaties,

Nadat ik de Kamerbrief van Staatssecretaris Knops over de voortgang op Sint Eustatius (van vrijdag 29 mei 2020) had gelezen bedacht ik mij: "*wat zou ik als Kamerlid daar nu van denken?*". De brief ademt een behoorlijk aantal positieve ontwikkelingen dus daar word je blij van. Graag nodig ik u uit om een en ander met mij van iets dichterbij te bezien. Onder het glanzende vernis zitten mijns inziens best nog wel wat rotte plekken waar gewoon overheen is geschilderd zonder de rotte plekken eruit te halen, te herstellen, opnieuw te plamuren en te schilderen, en dan pas de vernislaag aan te brengen.

De voortgang wordt afgemeten aan de hand van een twaalfal criteria die in november 2018 zijn geformuleerd. Drie dingen merk ik erover op:

1. Alle punten hebben te maken met Sint Eustatius, geen enkele actie behoeft aan Haagse zijde te worden genomen. De Commissie van Wijzen had er toch heus op gewezen dat aan uw kant van de oceaan ook het een en ander moest worden opgepakt, maar daarover nu dus geen woord meer.
2. Deze twaalf punten worden geregeld teruggevonden in de rapportage van de Staatssecretaris aan Uw Kamer, te beginnen bij het definiëren ervan in november 2018. Behalve in die voortgangsrapportages ken ik geen documenten hier op het eiland die zich deze punten aantrekken. Reeds eerder heb ik mij erover verbaasd dat niet een projectgroep of taskforce anderszins deze punten een voor een zou afwerken teneinde weer snel terug te kunnen keren naar de 'eigen' democratie. Ook de regeringscommissaris lijkt deze punten niet met enthousiasme en/of spoed te willen agenderen (en al helemaal niet hierover te overleggen met de lokale bevolking).
3. Ten aanzien van deze twaalf punten (maar ook in bredere zin) komt het mij voor dat wellicht verbeteringen zijn opgetreden maar de mate waarin een en ander beklijft is een niet onbelangrijk vraagpunt. Anders gezegd: hebben ingevlogen Nederlanders een kunstje gedaan en zijn ze weer vertrokken of hebben de Statianen ook daadwerkelijk geleerd hoe het moet?

Onderwerpen die genoemd worden als zouden die zijn besproken in de Maatschappelijke Raad van Advies zijn wellicht aan de orde geweest. Graag zou ik de notulen van die overleggen er eens op willen naslaan om mij te vergewissen van de over en weer genoemde argumenten, maar behalve dat ze mogelijk worden gedistribueerd onder de leden, is er publiekelijk niets te vinden op de website van de lokale overheid. Eenzelfde wens betreft de overleggen van de inmiddels ingestelde Centrale Dialoog. En eigenlijk alle overige publieke dialogen.

In de brief wordt gesproken van een overleg met vertegenwoordigers van politieke partijen op het eiland met het oog op de komende verkiezingen. Dat was voor mij nieuw. Nu kunt u zeggen, ja maar jij bent ook niet een vertegenwoordiger van een politieke partij op het eiland. Dat is waar, maar ook al maak ik geen deel uit van de Commissie Koninkrijksrelaties kan ik wel kennismaken van uw overleggen, de agenda's daarbij en de onderliggende stukken. Is het dagelijks bekend stellen van de

agenda van de regeringscommissarissen (naast het weerbericht) op Facebook niet een te overwegen mogelijkheid? Ik vermoed - maar heb daarvan ook geen notulen - dat dergelijke gesprekken ook niet vooraf zijn gemeld aan de Maatschappelijke Raad van Advies. Je zou dat wel verwachten wanneer transparantie werkelijk hoog in het vaandel staat. *Noot: Zolang de Maatschappelijke Raad van Advies het enige wettelijk voorgeschreven forum is waarmee de regeringscommissaris communiceert, zou je mogen verwachten dat alle ontwikkelingen in elk geval zijn of worden besproken dan wel aangekondigd in dit forum. Als in een separaat forum de diepte wordt opgezocht kan uiteraard in de Maatschappelijke Raad van Advies slechts de aankondiging volstaan. Het punt over de ontbrekende, publiek beschikbare notulen heb ik al gemaakt.*

De Staatssecretaris stelt dat COVID19 de kwetsbaarheid van het eiland wederom heeft blootgelegd. Dat was natuurlijk al eerder het geval: in 2017 heeft de orkaan Irma niet alleen de kwetsbaarheid (toen overigens vooral van Sint Maarten) blootgelegd maar ook de afhankelijkheid van ons eiland van Sint Maarten. In 2017 is gesteld dat de afhankelijkheid van Sint Maarten te groot was en zou moeten worden afgebouwd. Daar is in het vervolg helemaal geen enkel actiepoint uit voortgevloeid en de afhankelijkheid is dan ook nog steeds heel groot. Zelfs de luchtverbindingen verlopen nog steeds uitsluitend via Sint Maarten. Eind 2017 waren er plannen met de CN Express en wat later met EZ Air voor directe verbindingen tussen de BES-eilanden: een heel gunstige ontwikkeling maar dat betekent concurrentie voor Winair en die ontwikkeling is dan ook (met hulp van de Rijksdienst Caribisch Nederland) vakkundig de nek omgedraaid.

Noot: Ik heb al eens eerder een opzet van een businesscase voorgesteld die er op is gebaseerd dat je goede, regelmatige en directe verbindingen hebt tussen de boven- en de benedenwindse eilanden die ook de ZVK-vluchten omvatten. Met het afbouwen van 'Colombia' ten gunste van 'Bonaire' (en/of Curaçao en Aruba) moet die businesscase mijns inziens gunstig uitvallen. Het lijkt welhaast onwil om die businesscase niet nader te willen uitwerken. Of zijn er mensen aan de knoppen die een persoonlijk belang hebben bij het instandhouden van Winair, Sint Maarten resp. Colombia? Je zou het bijna gaan denken...

In een zeker opzicht mis ik hier een kritische journalistieke functie, mede zich baserend op 'follow the money'. Neem nu bijvoorbeeld de Sint Eustatius Tourism Development Foundation met een jaarlijkse bijdrage uit de begroting van Sint Eustatius van 330.000 US dollar. Wat gebeurt er jaarlijks met dat geld en welk resultaat wordt daarvan zichtbaar in - bijvoorbeeld - het erop volgende jaar. Een Rekenkamer-achtige onderzoeksvraag, zou ik denken. Ik mag hopen dat die vraag nog eens wordt opgepakt. Wat ik in termen van toerisme in de praktijk van alledag meen te zien is dat met name duikers op het eiland worden onthaald voor een duikvakantie. In het kielzog hiervan pakt de hotelindustrie en de horeca ook haar graantje mee. Afgezien van deze duikers zie ik niet heel veel toeristen op het eiland. Het bezoek aan de (duik)beurzen in Europa en de Verenigde Staten door de duikschool teneinde vakantiegangers aan te trekken worden bij mijn weten niet gefinancierd uit dit budget. Die kosten moeten volgens mij gewoon worden gedragen door de duikschool zelf.

Sprekend over toerisme lees ik dat de Staatssecretaris het hoopvol acht dat nieuwe toeristische accommodaties in aanbouw zijn die nieuwe werkgelegenheid en economische ontwikkeling voor Sint Eustatius kunnen gaan brengen. Ik ben daarover kritisch. Zo open en transparant vindt die nieuwbouw niet plaats. Er wordt fiks ontbost en als je naar vergunningen zoekt, dan kunnen die niet worden overlegd. In die context wordt van alles geïmporteerd, waaronder ook planten. Of dat verantwoord is, vraag ik mij af. Hoe zijn de coloradokever en de eikenprocessierups eigenlijk in Nederland terecht gekomen? Toch ook langs de weg van ongecontroleerde import...?

En dan lees ik in de brief van de Staatssecretaris nog een nieuwtje dat ik hier op het eiland nog helemaal niet heb gehoord. Het kabinet zet in op een ferry tussen de bovenwindse eilanden! Ik juich natuurlijk elke ontwikkeling toe die bijdraagt tot (betaalbare) ontsluiting van het eiland, maar eerdere ontwikkelingen op basis van een ferry-verbinding zijn alle vroeger of later gestrand (voornamelijk om de relatief lange reisduur en de nauwelijks concurrerende tarieven; nog afgezien van het feit dat veel Statanen een afkeer hebben van varen), bovendien maakt een ferry-verbinding met Sint Maarten 'onze' afhankelijkheid van Sint Maarten niet kleiner. Als gezocht wordt naar ontwikkelingen in dit domein zou ik eerder graag zien dat nu eens werkelijk werk gemaakt wordt van de adviezen die voortvloeien uit het rapport 'Connectiviteit Caribische deel van het Koninkrijk' van 30 juli 2018.

Noot: Het feit dat ik dit nieuwtje lees in een Haagse rapportage aan de Tweede Kamer is sowieso opmerkelijk. Je zou veronderstellen dat lokale zaken lokaal het best bekend zijn. Dat blijkt dus tegen te vallen. Wanneer openheid en transparantie hoog in het vaandel staan, zou de regeringscommissaris zich dit moeten aantrekken.

Als ik de ontwikkelingen lees rondom de verkiezingen dan zie ik de 'oceanstomer' van Knops onverminderd afstomen op de door hem gefaseerde terug-invoering van de democratie te beginnen met verkiezingen in oktober 2020. Een werkelijk open overleg over de nabije toekomst van het eiland met de bevolking - ik denk aan een townhall meeting - heeft tot op heden nimmer plaatsgevonden (de voorlichting hierover in de Maatschappelijke Raad van Advies tel ik hier niet mee: een discussie met de regeringscommissaris wordt in dit overleg tot op heden vakkundig afgehouden; en de townhall meeting van 23 september 2019 tel ik evenmin mee: die had het karakter van een overval waarbij de brief aan U die de ochtend daarop volgde eigenlijk al klaarlag). Hij maakt hier handig gebruik (ik zou willen zeggen 'misbruik') van de geringe neiging tot samenwerking van de politieke partijen. De ratio op het eiland zegt "je zou jezelf niet verkiesbaar willen stellen wanneer je vervolgens genuilkorfd in de Eilandsraad zit" (ook de Raad van State onderschrijft dit). Maar zodra partijen dat hardop als beleid zouden willen uitdragen is er altijd wel een andere partij die handig van deze opstelling gebruik zou willen maken en denkt "als jij niet meedoet, komt mij dat wel goed uit". Mijn visie is dat het laakbaar is van de Staatssecretaris dat hij van deze gevoelens gebruik (misbruik) maakt. Eerder zou hij mijns inziens moeten insteken op een vruchtbare samenwerking tussen de verschillende partijen op het

eiland. Ik vraag mij af of er nog ruimte is voor een meer significante koerswijziging, bijvoorbeeld die waarbij snel de oorspronkelijke situatie wordt hersteld (onderkennend dat er feitelijk nog niet zo heel veel is bereikt), er uiteraard gewerkt wordt binnen wettelijke kaders en de voortgang wordt bewerkstelligd op basis van bestuursafspraken tussen de lokale overheid en de Rijksoverheid.

Rond de actuele gebeurtenissen met betrekking tot het drinkwater (met bemoeienis van onder meer de Nationale Ombudsman) wordt er erg gefocust op het bedrijf Stuco, in eigendom van het Openbaar Lichaam Sint Eustatius. Hoewel ik het met de critici eens ben dat er gewoon niet hard genoeg met de vuist op tafel wordt geslagen (door zowel Stuco als het Openbaar Lichaam) is het toch vooral het Haagse ministerie van I en W dat hier al een jaar of vijf ontwikkelingen niet oppakt.

Noot: Een in omvang kleiner 'dingetje' (maar daarom niet minder belangrijk) betreft het Besluit CXC van het ministerie van OCW handelend over de zes jaar geleden geïnitieerde omslag van het primaire en het voortgezet onderwijs op het eiland (Engels als instructietaal en CXC-georiënteerd). Het Besluit CXC dat onder meer de waarde van het lokale schooldiploma in het Nederlandse bestel moet definiëren is nog steeds niet in werking gesteld terwijl het eerste cohort CXC/CSEC-gediplomeerden deze zomer de school uitstroomt.

Dan nog een enkel woord over de COVID19-pandemie. Het eiland werd - mijns inziens terecht - niet in staat geacht om een eventuele uitbraak op het eiland adequaat tegemoet te treden. Ik ben in dat opzicht heel blij dat in elk geval de 'Karel Doorman' in deze regio rondvaart die in geval van nood kan bijspringen. Met veel bombarie is hier nu een zgn. hospitainer neergezet zonder noemenswaardig extra personeel (met kennis en ervaring). Dit legt een extra druk op de bezetting van het toch al betrekkelijk zwak georganiseerde ziekenhuis op het eiland. Het komt mij voor dat we er in feite op achteruit zijn gegaan. Van een toezegging van een capaciteit met zes IC-bedden is nu een soort medium care overgebleven (zonder ervaren en toegerust personeel). Mocht het hier toch nog van een uitbraak komen, staat het eiland er alleen voor (wellicht met hulp van de 'Karel Doorman') terwijl het doorverwijzen naar elders er evenmin gemakkelijker op is geworden (ook niet voor de normale zorg).

Ik rond af met de hoop en de wens uit te spreken dat er nu eindelijk eens actie wordt getoond op de verschillende, al langer openliggende dossiers, en dat het eiland er niet alleen voor staat wanneer de nood aan de man komt. Ik kijk uit naar het plenaire debat van overmorgen!

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,

Bellevue Road 4, Upper Round Hill, Sint Eustatius, Caribisch Nederland.